

probleme. Chiar și cei care reușesc până la urmă, creează unități agricole mici cu o eficiență scăzută. În varianta propusă, la nivel de țară ar fi posibil de atras în sectorul agricol sursele acumulate de populație, care se cifrează astăzi la sute de milioane de euro și care la moment se păstrează acasă ori, în cel mai bun caz, sunt depozitate la băncile comerciale și aduc proprietarilor venituri minimale.

În paralel cu aceste măsuri practice, statul trebuie să promoveze o politică agricolă orientată spre asigurarea populației cu produse alimentare autohtone de înaltă calitate, substituirea la maximum posibil a importului lor, promovarea pe piața de export a unor grupuri de mărfuri provenite din agricultura și industria alimentară, care în condițiile ecoclimaterice ale Republicii Moldova asigură o eficiență economică sporită.

Organele de promovare a politicii statului în dezvoltarea rurală, de comun cu organele publice locale, trebuie de asemenea să-și direcționeze activitatea sa spre soluționarea următoarelor probleme care țin exclusiv de competența lor:

- dezvoltarea infrastructurii sociale la sate, fără de care nu va fi posibilă implicarea generației tinere în viața rurală;
- elaborarea și implementarea unui sistem informațional la nivel național de evidență și evaluare în dinamică a terenurilor agricole, a producătorilor din ramură și a potențialului lor de producție (funcționează în toate statele UE).
- asigurarea științifică și metodologică a procesului de planificare la nivel național a producerii și promovării mărfurilor agricole în piețele de export, perfecționarea statisticii agricole ca bază pentru procesul de evidență și planificare;
- stimularea fluxurilor investiționale în zona rurală și în finanțarea proiectelor agricole;
- planificarea, finanțarea și realizarea programelor de pregătire a cadrelor de specialiști la toate nivelele, implicarea școlii de cultură generală în pregătirea profesională a absolvenților pentru activitate în zona rurală;
- dezvoltarea agriculturii organice și ale altor domenii ce asigură obținerea unor mărfuri cu valoare adăugată și cu o pondere ridicată a muncii în prețul lor de cost.

Sugestiile expuse mai sus reprezintă niște puncte de reper pentru elaborarea unor politici de dezvoltare rurală și sunt bazate pe experiența acumulată de autor în domeniul respectiv.

Ele pot fi de folos pentru specialiștii și instituțiile preocupate de elaborarea politicii statale în domeniul dezvoltării durabile a sectorului agrar din Republica Moldova.

MANAGEMENTUL APELOR

Acad. Gheorghe DUCA,
Diana PORUBIN, cercetătoare

1. Evaluarea stării actuale de lucruri

În prezent, cantitatea totală de apă potabilă ce se consumă zilnic în republică e de circa 850 mii m³, principalele surse de aprovizionare fiind râurile Nistru – 83,6 procente și Prut – 1 procent, alte surse de apă de suprafață – 0,2 procente, circa 600 izvoare, 6600 fântâni arteziene și circa 123000 fântâni obișnuite. Unui locuitor din Republica Moldova îi revin circa 330 m³ de apă pe an, reieșind din resursele locale și 1700 m³ pe an când se ia în calcul volumul cotei parte de apă din râurile transfrontaliere, ceea ce este aproape de 2,5 ori mai puțin decât media europeană (circa 4800 m³/locuitor/an).

Puncte slabe

- După cantitatea resurselor acvatice, calculate pe cap de locuitor, Moldova ocupă unul din ultimele locuri în Europa.
- Calitatea apelor subterane și de suprafață din țară, în majoritatea cazurilor, nu corespunde standardelor naționale, europene și internaționale (UNESCO, Organizația Mondială a Sănătății etc.).
- Starea apelor din fântâni pe întreg teritoriul țării nu corespunde *standardului Apa potabilă*: în medie, 87 la sută din apele freatice sunt supuse unei poluări antropogene, în special cu nitrați.
- La multe întreprinderi și localități rurale nu există stații de epurare, sau dacă există, acestea sunt într-o stare nesatisfăcătoare.
- Republica Moldova nu dispune de o bază legislativă adecvată privind valorificarea durabilă și managementul resurselor acvatice, aprovizionarea cu apă potabilă, implementarea tehnologiilor moderne de tratare, epurare, reutilizare a apelor reziduale și irigare.
- Tehnica de irigare și rețelele de canale practic lipsesc sau sunt dezasamblate, iar încercările de a asigura fermierii cu tehnică specială poartă, de cele mai multe ori, un caracter de urgență, haotic.
- Poluarea apelor transfrontaliere are un impact negativ atât la nivel local, cât și regional.

Puncte forte

- Pentru redresarea situației în domeniul dat, Guvernul Republicii Moldova a introdus ca obiectiv implementarea programelor de aprovizionare cu apă și canalizare care includ diferite aspecte ale problemei în cauză.
- În Republica Moldova există specialiști califi-

cați care pot contribui substanțial la soluționarea complexă a problemelor legate de starea apelor în țară.

- Există posibilități reale de implementare a proiectelor de canalizare, salubritate, construcție a stațiilor moderne de purificare a apelor reziduale, finanțate sau cofinanțate din exterior.

2. Oportunitățile și amenințările pentru dezvoltarea domeniului, inclusiv influența factorilor externi

Oportunități de dezvoltare

- Din cauza situației economice în care se află Republica Moldova la etapa actuală, oportunitățile de dezvoltare a domeniului apei vin preponderent din exterior, prin diferite programe și proiecte internaționale: Comisia Europeană, Banca Mondială, Comitetul Științific pentru Pace și Securitate al NATO.

3. Schițarea posibilelor scenarii de evoluție

În cazul realizării direcțiilor strategice ale dezvoltării social-economice a Republicii Moldova, până în anul 2015 vor fi soluționate problemele ce țin de alimentarea cu apă a 43 de localități urbane (municipii și orașe) cu o populație totală de cca 1,5 mil. de locuitori și a 556 de localități rurale (sate și comune) cu o populație totală de cca 2,1 mil. locuitori.

Însă alimentarea cu apă potabilă de calitate a populației nu poate fi concepută fără acțiuni de supraveghere, de aproximare a cadrului legislativ existent, de cercetări științifice, metodologii și de colaborare internațională în acest domeniu.

4. Formularea obiectivelor pentru Republica Moldova pe termen mediu (5-6 ani)

- Elaborarea și implementarea planurilor de securitate și măsurilor de protecție a surselor de apă în strictă conformitate cu cerințele normativelor și legislației în vigoare de către toți utilizatorii de resurse acvatice și supravegherea respectării lor.

- Reconstruirea sistemelor existente și construirea de noi rețele de colectare și epurare a apelor uzate.

- Dezvoltarea capacităților umane și instituționale raionale în ce privește supravegherea calității apei.

- Crearea unui cadru național de planificare, protecție și reglementare a surselor de aprovizionare cu apă, ținând cont de durabilitatea acestora.

- Elaborarea modelelor de echilibrare a necesităților în apă pentru diferite categorii de consumatori care depind de aceeași sursă de apă, și cercetarea posibilităților de satisfacere concomitentă a acestora.

- Elaborarea metodologiilor (1) de estimare a necesităților sanitaro-ecologice de resurse acvatice în bazinul râurilor, (2) de determinare a valorilor minime ale debitului ecologic și regimului hidrologic al apelor, testarea acestora pe cursurile de apă-pilot.

5. Elaborarea recomandărilor și a posibilelor soluții de dezvoltare pe termen mediu (5-6 ani)

În scopul realizării obiectivelor propuse se recomandă:

- A pregăti specialiști în diverse domenii conexe studierii și utilizării resurselor acvatice.

- A perfecționa și armoniza baza legislativ-normativă pentru managementul integrat al resurselor acvatice în condițiile Republicii Moldova.

- A realiza un monitoring complex al stării resurselor acvatice care va include:

- Aprecierea stării ecologice a resurselor acvatice de suprafață inclusiv evoluția calității apei, echilibrul dintre procesele producțional-destrucționale, evoluția diversității comunităților principale de hidrobionți din ecosistemele fluviale și lacustre.

- Stabilirea atât a efectului substanțelor chimice, cât și a altor factori exogeni asupra calității apei, comunităților dominante de hidrobionți și estimarea rolului lor în procesele de poluare, autoepurare a apei și celui de migrație a elementelor chimice în ecosistemele acvatice.

- Evidențierea sectoarelor favorabile pentru extragerea și exploatarea apelor de suprafață și subterane în diverse scopuri, argumentarea și calcularea potențialului calității apelor de suprafață, subterane în scopul utilizării acestora ca sursă de apă potabilă, pentru asigurarea necesităților agriculturii (irigație) și a altor sectoare ale economiei naționale.

- Inventarierea surselor de poluare și a sistemelor de epurare a apelor uzate.

- Dezvoltarea sistemului geoinformațional și elaborarea modelelor cartografice digitale ale calității apelor de suprafață și subterane pentru managementul surselor acvatice, planificarea și dezvoltarea sistemului de aprovizionare cu apă potabilă.

- Elaborarea complexului de măsuri științifice, tehnice și manageriale în scopul gestionării plurivalente a bazinelor râurilor transfrontaliere – Nistru, Dunăre (Prut) și cel al Mării Negre.

- A adapta tehnologiile existente și a elabora tehnologii noi pentru tratarea apelor naturale și epurarea apelor uzate în scopul utilizării economice de resurselor energetice și acvatice.

- A actualiza bazele științifico-metodologice de irigare modernă, inclusiv prin reutilizarea apelor tratate.

6. Identificarea posibilităților de participare a comunității științifice la implementarea soluțiilor propuse

Investigațiile științifice vor permite redresarea situației vis-a-vis de aprovizionarea cu apă potabilă, utilizarea și reutilizarea rațională a resurselor acvatice, ceea ce va contribui enorm atât la gestionarea durabilă a mediului ambiant, cât și la sporirea nivelului de viață a populației și la dezvoltarea durabilă a țării, în ansamblu.